

Miten me tästä selviydymme?

NIINA JUNTILA
Turun Sanomat

9.2.2021 3:00

ALIO

Suomalainen Tiedeakatemia julkaisi 8.2.2021 monitieteisen asiantuntijaryhmän koostaman näkemyksen Suomen kriisinkestävyydestä pandemiatilanteessa. Näkemyksen päämääränä oli vahva ja palautumiskykyinen Suomi.

Kannanotto katsoo ansiokkaasti pidemmälle kuin välittömään selviytymiseen ja nostaa esille sen tosiasian, että loputtoman pitkältä tuntuvan ja kestävykymme rajoja koettelevan ajanjakson varjossa saattaa muodostua sekä yksilöllisiä että yhteiskunnallisia kriisejä, joiden kesto on pandemiaa moninkertaisesti pidempi.

Näen raportin kuten koko kriisin parhaana antina tutkimukseen perustuvan, monitieteisen ja poikkisektoriaalisen asiantuntijuuden ja keskinäisen, arvostavan yhteistyön korostuneen merkityksen.

Tällaiseen yhteistyöhön lasten ja nuorten hyvinvoinnin eteen tähtää myös muutama viikko sitten julkaistu, moniministeriöllisesti valmisteltu toimenpideohjelma.

Sen tavoitteena on kiusaamisen, väkivallan, yksinäisyyden, sosiaalisen ulossulkemisen eli ostrakismin ja niiden kautta sekä psyykkisesti että fyysisesti turvallisempien kasvu- ja oppimisympäristöjen rakentaminen.

Kriisinkestävyys ei vahvistu syyllisten etsimisellä. Eri alojen asiantuntijoilla on omaan tieteenalaansa ja sen johtavaan tutkimukseen perustuva paras mahdollinen tieto siitä, miten ongelmat tulisi ratkaista. Aina, erityisesti tämänhetkisen tilanteen edessä, nämä ratkaisut eivät kuitenkaan ole keskenään ristiriidattomia. Eikä niiden tulekaan olla.

Tieto tartunnan fyysisistä seurauksista puolustaa eristämisen ensiarvoisuutta, kun taas tieto sosiaalisten suhteiden puuttumisen psyykkisistä ja yhteiskunnalliseen turvallisuuteen vaikuttavista mekanismeista ohjaa avaamaan olennaisia palveluita.

Yksinäisiä ja yksin ongelmiensa kanssa eristyksiin jääviä ja siten joko ahdistuneen internalisoivasti tai aggressiivisen eksternalisoivasti oireilevia lapsia ja nuoria on aivan liikaa.

Paraskaan lastensuojelu tai psykiatrinen hoito ei toimi, elleivät ongelmat tule auttavien tahojen tietoon.

Käsillä oleva kriisi koskettaa kaikkia, mutta erityisen raskaasti juuri lapsia ja nuoria eli heitä, joiden tulevana tehtävänä on hyvinvointiyhteiskuntamme ylläpito. Heitä ei auta asiantuntijoiden keskinäinen kiistely vaan parhaiden mahdollisten, vähintäänkin kyllin hyvien, ratkaisujen löytäminen. Vastapuoli ei ole toinen tieteenala, sektori tai valtionhallinto, vaan vastapuoli on virus.

Parhaimmillaan kriisi tulee johtamaan entistä toimivampiin, kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten hyvinvointia ja oppimista

vahvistaviin poikkisektoriaalisiin palvelujärjestelmiin ja niiden mahdollisimman aukottomaan yhteistoimintaan.

Parhaimmillaan asiat opitaan ennakoimaan, kriittiset indikaattorit tunnistamaan ja varhainen tuki järjestämään jo ennen kuin tilanne on kriisiytynyt. Tämä pätee paitsi pandemioihin, myös tavallisen, toimivan arjen rakentamiseen.

Ikävimmäksi mahdolliseksi lopputulokseksi näkisin yhä voimakkaamman palveluiden sirpaloitumisen, aikuisten keskinäisen vihanpidon ja sen, että liian moni lapsi ja nuori jää vaille ansaitsemaansa psyykkisesti ja fyysisesti turvallista, asiantuntevien ammattilaisten ja itselle tärkeiden ihmisten ylläpitämää kasvu- ja oppimisyhteisöä.

Miten tämä tehdään? Miten rakennetaan jatkumo neuvolasta varhaiskasvatukseen, kouluun ja toiselle asteelle siten, että jokainen lapsi ja nuori saa kaiken tarvitsemansa tuen? Sellaisen, joka estää jäämästä yksin ja pienien pulmien muuntumiseen suuriksi, koko yhteiskuntaa koskettavaksi kriiseiksi.

Kirjoittaja toimii kasvatopsykologian professorina Turun yliopiston Opettajankoulutuslaitoksella ja Sote-Akatemiassa.